

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 7
OKTOBER
1920

STÄNDIG UTSTÄLLNING AV
BRODERIER & KONSTVÄVNADER
 MATERIAL OCH PÅBÖRJADE ARBETEN
RÅD VID INREDNING AV VÅNINGAR
ATELIER FÖR GOBELINLAGNING

A/B NORDISKA KOMPANIET
 THYRA GRAFSTRÖM / STOCKHOLM

COLLAN-OLJAN

världens förnämsta läderpre-
 servativ, gör skodonen *absolut*
 vattentåta och minst dubbelt
 varaktiga.

A.-B. Collan - Olje - Fabriken
 T. OLSEN, Stockholm

ADVOKATFIRMAN

ANDÉN & STAËL VON HOLSTEIN

Innehavare: Jur. Kand. EVA ANDÉN

Ledamot av Sv. Adv. Samf.

Rikstel.
 75 76

Jur. Kand. MATHILDA STAËL von HOLSTEIN
 LILLA VATTUGATAN 14, 1 tr., vid Brunkebergstorg

Allm. Tel.
 183 36

*Testamenten, boutredningar, äktenskapsförord, familjerättssaker,
 hyresärenden, fastighetsförvaltning, juridiska uppdrag av alla slag.
 Även skriftliga förfrågningar besvaras.*

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hovleverantör

Riks 4 29 FREDSGATAN 3 :-; STOCKHOLM A. T. 50 40

Sverges äldsta, största och bäst
 renommerade *specialaffär* i

**Siden- och Ylleklän-
 ningstyger**

Prover till landsorten sändas *gratis* och
franco.

Telefon
 539
 Malmö

Perseus

**SIDEN- &
 MANUFAKTUR-
 AFFÄR**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG VII

OKTOBER 1920

HÄFTE 8

I. C. W:s Kristianiakongress.

De stora internationella kvinnokongresserna avlösa varandra. I juni sammanträdde rösträttsalliansen i Genève och i början av förra månaden, den 8—17 sept., har I. C. W. (International Council of Women) hållit sitt förut bebådade femårsmöte i Kristiania. Samma iver att snarast möjligt efter den stora schismen bringa kvinnor av olika nationaliteter i förnyad kontakt med varandra gör sig gällande på alla håll.

Kristianiamötet blev även det ett uppenbart bevis för att kallelse till internationellt rendez-vous gärna hörsammas av såväl neutrala som nyss krigförande länders kvinnor. Om också antalet representerade land icke var fullt så högt som i Genève, steg det i alla fall till den ganska imponerande siffran av 28. Företrädda voro de skandinaviska länderna jämte Finland och Island; Holland och Schweiz; England och alla dess kolonier; vidare Frankrike, Belgien, Portugal Grekland, Jugoslavien, Ukraina; av centralmaktsländer Österrike, Ungern och Bulgarien; dessutom U. S. A., Argentina, Uruguay och Kina. Från alla dessa länder hade större eller mindre delegationer för deras till I. C.

W. anslutna National Councils infunnit sig. Ett undantag bildade Kina, som endast sändt en ung dam i egenskap av regeringsombud.

Svenska kvinnornas nationalförbund, den svenska grenen av I. C. W., var representerat av sju delegerade, vilkas namn redan Herthas septemberhäfte meddelade. Uppdraget att fungera som svenska regeringens ombud vid kongressen hade anförtrots åt friherrinnan Ida Ramel, gift med svenske ministern i Kristiania.

Såsom framgår av förteckningen över vid kongressen representerade länder, var ett betydande nationellt inslag borta, nämligen det tyska. Till allmän saknad hade Tyska kvinnornas nationalförbund beslutat att icke sända någon delegation till Kristianiamötet. Som skäl för detta steg anfördes, att Tyskland ännu icke fått tillstånd att inträda i Nationernas förbund. Kongressen gav enstämmigt uttryck åt sitt beklagande av deras frånvaro och sin förhoppning att de snarast möjligt måtte åter inträda som ett aktivt led i kvinnornas internationella arbete.

Naturligt nog hade för detta I. C. W:s

första möte efter det stora kriget förutsägelser om disharmoni och splittring ej saknats. Det visade sig emellertid, att de varit ogrundade. Kongressen fick ett synnerligen harmoniskt förlopp under den mest utpräglat försonliga stämning. De som tillstädeskommit från förut krigförande länder kände det uppenbarligen som en förpliktelse icke blott att undvika all söndring utan även att i sin mån söka bidraga till ett närmande mellan folken. För många framstod nog resan till kongressen främst som en mission i detta syfte. Ett uttalande att alla länder med självstyrelse snarast möjligt måtte få inträde i Nationernas förbund antogs så gott som enhälligt; endast ett nej hördes.

Att kongressen sålunda blev ett verk i fredens och försoningens tjänst, därtill ha förvisso många krafter bidragit, men den största förtjänsten tillkommer otvivelaktigt ledningen. Lady Aberdeen handhade ordförandeskapet så taktfullt och tillika så målmedvetet, att det är höjt över allt beröm. Det talades under kongressdagarna många tänkvärda ord om kvinnornas speciella uppgift i dessa tider. Längst dröjer kvar i minnet ett yttrande av I. C. W:s president, att varje kvinna kunde i sin egen krets göra något för freden genom att uppträda mot cyniska angrepp och pessimistiska uttalanden beträffande folkförsoningen. Strävandena att närma folken till varandra ha inga värre fiender än cynism och pessimism, sade lady Aberdeen, och däri vill man gärna ge henne rätt. När hon nu, efter att i 22 år ha beklätt ordförandeposten, drager sig tillbaka från den främsta ledande platsen inom I. C.

W., torde känslorna av saknad och tacksamhet bland världsförbundets medlemmar var de allra uppriktigaste. Hennes mantel kommer att upptagas av madame Chaponnière-Chaix från Genève, som helt visst har de bästa förutsättningar för den ingalunda lätta uppgiften.

De norska kvinnorna, Kristiania stad och norska staten hade samverkat att bereda den hos dem sammanträdande kongressen det allra bästa mottagande. Det var på alla vis utomordentligt väl sörjt för kongressdeltagarna. Organisationen framstod som mönstergill och länder De norske kvinders nationalraad till mycken berömmelse. Värdskapet handhades av fru Nico Hambro, närmast sekunderad av fruarna Betzy Kjelsberg och Anna Backer. Den norska staten hade varit storartat frikostig genom att anvisa 50,000 kronor till kongresskostnaderna och krönte sitt verk genom att upplåta stortingets lokaler. Detta betraktades som en enastående uppmärksamhet, då stortinget ej tidigare lär ha fått tagas i anspråk för liknande ändamål. Kristiania kommun arrangerade en oförgätlig utfärd till Frognersäteren. Även det norska kungaparet visade kongressen sin välvilja genom att inbjuda till té i det kungliga slottet.

Det var ett rörligt liv, som under kongressdagarna utvecklades i stortingshusets korridorer och salar. Där var ett vimmel av ansikten och ett surr av många språk. Damerna vid upplysningsbyrå och passavdelningen hade fullt arbete. Unga flickor fungerade som marskalkar och kilade omkring i tjänstvillig iver, iförda breda axelband i de norska färgerna.

Inne i den stora halvcirkelformade hallen, stortingets plenisal, fortgingo kongressens förhandlingar. Förslag till uttalanden i en mängd ämnen förelågo till prövning. I. C. W:s arbetsfält är som bekant mycket vidsträckt. Alla frågor, som på något sätt beröra samhällets eller individens välfärd, kunna bli föremål för något dess åtgörande eller uttalande, och under sådana förhållanden blir programmet naturligen långt. I allmänhet består kongressens arbete däruti att den genom antagande av resolutioner söker bidra till opinionsbildningen eller att den rekommenderar olika åtgärder eller spörsmål till beaktande av de särskilda nationalförbunden. Den nu hållna kongressen uttalade sig bland annat för uppriktandet av en internationell undervisningsbyrå och för utbyte av lärare länder emellan. Båda dessa resolutioner tillkommo i fredspropagandans syfte. Vidare beslöts bildandet av en permanent kommitté för barnavård. I. C. W. har redan förut en del permanenta kommittéer representerande olika delar av dess arbetsområde. Sålunda finns det kommittéer för fred, rösträtt, kvinnans rättsliga ställning, undervisning, folkhälsa etc.

Särskild uppmärksamhet ägnades vid kongressen åt frågan om gift kvinnas nationalitet. Ett uttalande gjordes till förmån för kvinnas befogenhet att vid äktenskap med utländsk man bibehålla sin ursprungliga nationalitet, ävensom för rätt åt kvinna att välja nationalitet på samma villkor som man. En mycket livlig diskussion uppstod även kring spörsmålet om moderlön. Den utmynnade däri, att kongressen uttalade sig för det norska förslaget att varje mor, som lever

tillsammans med sina barn, skall av det allmänna garanteras en viss minimiinkomst i förhållande till barnantalet. Detta innebär ett erkännande av principen att stat eller kommun eller båda tillsammans skola satsa differensen, om familjens inkomst icke uppgår till lagstadgat minimum. Vidare antogs en resolution angående utomäktenskapliga barns rätt att bära faderns namn och att åtnjuta underhåll i enlighet med båda föräldrarnas villkor. Det önskemål, som innehålles i den senare delen av detta uttalande, är som bekant redan förverkligat i svensk lagstiftning. Även med avseende på ett par andra resolutioner var detta händelsen, t. ex. vid ett principiellt uttalande angående beredande av en rättvisare ekonomisk ställning åt den gifta kvinnan, ävensom vid en protest mot prostitutionens reglementering. Överhuvud taget får man vid en världsrevy sådan som den nu i Kristiania hållna ett intryck av att vårt eget land befinner sig i främsta ledet beträffande social lagstiftning. Denna omständighet är även väl känd på många håll i utlandet, där särskilt vår nya äktenskapslag tilldrar sig ett stort intresse.

En eftermiddag under kongressen var anslagen till diskussion av eventuellt samarbete mellan de olika internationella kvinnoorganisationerna. Röst-rättsalliansen, som numera utvidgat sitt program att omfatta kvinnofrågor i allmänhet, hade gjort framställning om samarbete på vissa punkter. Särskilt begärdes stöd för ett förslag om årlig kvinnokonferens i samband med Nationernas förbund. I. C. W. ställde sig emellertid avvisande till detta. Det an-

sågs bättre att arbeta för kvinnors direkta representantskap inom Nationernas förbund än att begära sammankallandet av en särskild kvinnokonferens. För övrigt hänsköt kongressen till I. C. W:s styrelse att överväga frågan om samverkan de stora organisationerna emellan och att därom överlägga med alliansens ledning.

Mot dessa beslut är kanske intet att invända; nekas kan däremot ej att det sätt varpå denna diskussion hade planlagts beredde en missräkning. Här och var hade man hoppats att då samarbetsfrågan kom på tal få en inledande översiktlig framställning hur I. C. W:s styrelse såg de internationella organisationernas arbete i förhållande till varandra och kanske en antydan om hur den tänkte sig deras utveckling sida vid sida. Men hela inledningen blev ett enkelt konstaterande av att rösträttsalliansen utvidgat sitt program och i den anledningen gjort några framställningar till I. C. W., varpå man övergick till att behandla de olika punkterna i detalj.

Detta tillvägagångssätt berodde säkert icke på en slump, lika litet som det var en enstaka företeelse. Snarare skulle det kunna framställas som typiskt för arbetsmetoden vid I. C. W:s kongresser. Denna lider nämligen i viss mån av brist på översiktighet. Det är alls ingen sällsynthet att i samma ämne ett flertal i det närmaste likalydande resolutioner stå på programmet, och då varje resolution med eventuellt tillhörande ändringsförslag skola behandlas för sig, ligger den faran nära till hands att det samlade resultatet blir en smula motsägande. En olägenhet, som följer med

det hopade antalet resolutioner, är även att mycket kort tid lämnas övrig för varje resolutions motivering, vilket i sin tur lätt medför att innebörden i de föreliggande förslagen icke alltid hinner att bli klar för alla de närvarande.

Det förefaller emellertid som om I. C. W. hade möjlighet att råda bot på detta missförhållande. I ett annat sammanhang har talats om de permanenta kommittéerna, som företräda sakkunskapen inom olika gebit av arbetsprogrammet. Det tillgängliga botemedlet är just dessa kommittéer. De borde förses med erforderlig tid och befogenhet för att icke blott granska utan även om så påfordras omsmälta eller sammanslå föreliggande förslag till uttalanden, så att dessa i en enhetligare form komme inför den samlade kongressen. Med andra ord, tillfälle skulle beredas kommittéerna att i någon mån arbeta à la riksdagsutskott. På denna väg skulle man kunna nå fram till färre och bättre formulerade uttalanden, och det bleve kanske även tid över till en mera grundlig presentation av ärendena. Ett sålunda reformerat kongressarbete borde bli mera givande och sätta djupare spår.

Tankar i denna riktning lära ha uppstått på flera olika håll under det nu hållna mötet. Det återstår endast att önska att de reformivrande krafterna måtte finna varandra så att de gemensamt bli starka nog att åvägbringa den önskade förändringen. Ty hur framstegsvänlig en korporation än är, fordras det alltid både styrka och energi för att med någon utsikt till framgång

upptaga striden med dess egna traditioner.

Dessa reflexioner och den kritik de kunna innebära äro endast ett ord i förbigående. Kvar står alltid, att International Council of Women ännu en gång dokumenterat sig som en synnerligen livskraftig sammanslutning. Flera nationella föreningar ha kommit till under de senare åren, och på alla håll äro intresset och arbetsivern stora. Detta återverkade gynnsamt på kongressen,

vilken för övrigt var ett slående bevis för hur kvinnornas intresserade och mångartade arbete under krigsåren ökat deras målmedvetenhet och kraft.

Det är i denna tid intressantare och kanske även mera uppfostrande än någonsin att komma i kontakt med den internationella kvinnovärlden och de rörelser den avspeglar. Och var erbjudes väl ett lämpligare tillfälle härtill än vid en världskongress.

AXIANNE THORSTENSON.

Kronprinsessans minnesfond.

Kvinnornas nationalinsamling till *Kronprinsessan Margaretas Minnesfond* har lyckats över förväntan väl i det att resultatet blev 1,406,217 kronor 87 öre. Har mödan varit stor och besvärigheterna många, så är ju lönen dock sådan att den bör uppväga allt detta.

Det var nog mycket som brast i det stora verkets hastiga anordnande och fullföljande och emellanåt även genom en eller annan tillfällig hjälparens misstag, men det är att hoppas att alla nu välvilligt överse med bristerna och endast se till det glädjande faktum, att fonden blivit så stor att räntorna i all tid årligen kunna ge verkligt stöd åt behjärtansvärda och allmännyttiga företag, sådana som kronprinsessan med säkerhet skulle ha skänkt sitt varma intresse.

Överlämnandet till kronprinsen skedde av en deputation bestående av arbetsut-

skottet, 9 av de 12 gruppledarinnorna, en representant för kroppsarbetande kvinnor, ärkebiskopinnan och en landshövdinga — (de övriga voro ej i tillfälle att representera sina län).

Som ordföranden var sjuk, fördes kommitténs talan av fru Ann Margret Holmgren. Kronprinsen, som talar väl, tackade i några få och varma ord för det äresminne som genom fonden blivit rest över hans älskade hustru, det vackraste han kunde tänka sig, yttrade han. Och han ville tacka alla givare och alla som hade nedlagt arbete för saken. Vid sin återkomst från den utrikes resa han stod i begrepp att företa, ville han gå i författning om att få en styrelse till sin hjälp vid fondens förvaltning, ansökningsgarnas granskning och avgörandet av räntornas fördelning till välgörande och sociala ändamål.

Överlämnandet föregicks av en enkel

akt i Storkyrkan, där kronprinsessans vilorum pryddes med liljor av deputationen medan orgeln spelade stilla och stämningfullt.

*

En särskild tillfredsställelse bör det vara för landets kvinnor att läsa kassa-förvaltarens rapport och revisorernas berättelse, vilka styrka att den finansiella sidan av saken har legat i vederhäftiga kvinnohänder.

När den mångåriga chefen för Nordiska Kompaniets revisionskontor fröken *Gertrud Sjöberg* jämte den likaledes mångåriga kassören i Stockholms Enskilda Bank fröken *Anna Liljenstolpe* samt fru *Elin Engström* i Social-Demokratens expedition och sekreteraren i Fredrika Bremer-Förbundets stipendieinstitution fröken *Signe Laurell* intyga att influerna medel uppburits under möjligast betryggande kontroll och att räkenskaperna äro förda med "utomordentlig ordning och största noggrannhet och varit försedda med nödiga verifikationer", då kan man med tacksamhet tänka på fröken *Signe Bergman*, som med outtröttlig grundlighet utfört ett jättearbete och därmed gjort heder åt sitt lands kvinnor. Hon mottar f. ö. ännu dagligen listor med bidrag, som senare skola redovisas.

Och man bör observera vilken enastående liten utgiftssumma kr. 3,249:47 som betungar ett företag av dessa dimensioner trots det att fritt postporto icke blev beviljat utan var den största omkostnaden. Att denna summa kan vara så minimal beror på det tillmötesgående som visades av hrr affärsmän vid varje

hemställan om att gratis få listor, tryck, kuvert, kontorsböcker och åtskilligt annat som erfordrades.

Genom denna fond hoppas vi att den kärleksfulla och alltid offervilliga bortgångnas minne skall bevaras levande och välsignat av Sverges folk.

ANN MARGRET HOLMGREN.

Augusta Wästfelt.

Söndagen den 3 oktober avled efter lång sjukdom fröken Augusta Wästfelt, lämnande ett liv, som varit fyllt av en enda stor gärning, utförd i det tysta. Fosterlandskärleken, hos henne en levande och personlig känsla, var hennes ledstjärna ända från barndomen i Västergötland och omsattes i handling under hennes mogna ålder, då hon bodde i Stockholm. För Sverge gav hon sin kraft på en säregen och självvald levnadsväg.

När under 1880-talet vårt lands försvarsväsende låg i lägervall, vaknade hos henne tanken på att medelst en förening söka verka för dess uppryckning. Med likatänkande stiftade hon år 1884 Svenska Kvinnoföreningen för fosterlandets försvar, vilken ännu äger bestånd. Hon blev dess sekreterare och verkade under 35 år med brinnande, outtröttlig hänförelse för dess uppgifter, åt vilka hon ägnade hela sin tid. Dessa uppgifter ha bestått uti insamlande av frivilliga bidrag till försvarsändamål samt i främjande av nationell upplysningsverksam-

het. Oaktat låga årsavgifter har det lyckats föreningen att under den gångna tiden hopbringa och utbetala nära 350,000 kr. för dessa ändamål. Så skänktes t. ex. 100,000 kr. som bidrag till fästningen Karlsborgs fullbordande och ändå mera till rikets lås i norr, Boden. Under många år har föreningen lämnat bidrag till den frivilliga skytterörelsen och ser i stödjande av denna samt skolungdomens skjutövningar för närvarande sin huvuduppgift.

Bakom dessa resultat ligger ett intensivt arbete samt en brinnande tro, som aldrig bragts att vackla av den illusionen att ett folks trygghet och lycka kunde främjas av värnlöshet. I detta arbete och dess frukter har Augusta Wästfelt givit uttryck åt hela sin själ. Mera sällan genom offentligt framträdande,

ehuru hennes vidlyftiga korrespondens för föreningen, de välskrivna årsberättelserna och bidrag till föreningens kalender Hervor (1886) vittna om att hon hade lätt att föra pennan. Hon var föreningens själ, och först det sista året av sitt liv måste hon, bruten av sjukdom, avstå från att arbeta i dess tjänst. Då hon sistlidne 26 mars även formellt nedlade sin befattning och då hon den 18 juni fyllde 70 år, hyllades hon varmt av sin förening. Men — när hennes livs värv var fyllt, slocknade också snart hennes eget liv. Hennes porträtt, målat av konstnärinnan fru Hildegard Thorell, kommer att förvaras i statens porträttsamling på Gripsholm och vittna om att hon blivit en av de historiskt minnesvärda.

AIVVA UPPSTRÖM.

✓ Stockholms stads avlönings- och befordringsprinciper.

Stockholms stads lönerogleringskommitté har för någon tid sedan avgivit ett betänkande med förslag till fullständig löneroglering beträffande samtliga i Stockholms stads tjänst anställda befattningshavare. Detta betänkande är i mer än ett avseende av mycket stort intresse i dessa dagar, då frågan om kvinnors anställning i statstjänst står inför sin lösning. Som bekant antog innevarande års riksdag ett förslag till grundlagsändring, avseende att undanröjda de hinder som i grundlagen funnos för kvinnors tillträde till de flesta statliga

ämbeten och tjänster. Den kommitté med fru Emilia Broomé som ordförande och bland andra advokaten Mathilda Staël von Holstein som ledamot, vilken avgivit förslag till grundlagsändring, är fortfarande i arbete och är för närvarande sysselsatt med att utarbete förslag till de grunder, vilka skola närmare reglera kvinnors tillträde till de statliga ämbetena, d. v. s. frågan om kvinnors befordringsmöjligheter, avlöningsförmåner, pensionsålder m. m. dyl. Troligen kommer denna kommitté att avgiva förslag härutinnan redan så tidigt, att det

hinner upptagas till behandling under kommande års riksdag. I våra grannländer Danmark och Norge har denna fråga redan nått sin lösning, i det att kvinnor med samma befordringsmöjligheter och samma avlöningsförmåner som män äga tillträde till de flesta statliga ämbeten och tjänster.

Som Stockholm genom sin storlek m. fl. omständigheter i sitt görande och låtande torde vara riktgivande icke bara för andra samhällen utan även för enskilda företag kommer en dylik löne-reglering, om den antages, att få en viss statuerande betydelse, och ur nämnda synpunkt och med hänsyn till dess direkta inflytande på olika kvinnliga befattningshavares ställning kan det vara av intresse att något taga del av de synpunkter, som framställts i förslaget.

Man skulle ju kunnat vänta, att kommittén med hänsyn till den utveckling, som försiggått i vår grannländer, och den tendens, som på det statliga området här i Sverge visat sig, skulle ha klart och tydligt fattat ställning till spörsmålet om kvinnans ställning såsom ämbets- och tjänsteman. Så är emellertid icke fallet. Kommittén har uttryckligen i motiverna betonat, att den visserligen funnit att kvinnligt arbete hittills icke varit rättvist värderat. Huruvida kommitterade därvid menat att ett rättvist värderande skulle vara liktydigt med det kvinnliga arbetets likavärdering med det manliga, lämnas inom parentes osagt. Emellertid anse kommitterade att det icke är lämpligt att innan frågan för statens del är avgjord, Stockholms stad ändrar sig i sin undervärdering av den kvinnliga arbetskraften. Kommittén fin-

ner någon ändring i hittillsvarande förhållanden av praktiska skäl så mycket mindre påkallad, som det enligt kommitténs erfarenhet icke hittills visat sig någon brist på kvinnlig arbetskraft, som låter exploatera sig för mindre betalning än den manliga. Ett hänsynstagande till den moderna fordringen på likställighet mellan könen skulle tvärtom föranleda en enligt kommitténs mening fullkomligt onödig merutgift i stadens budget. Det är alltså på grund av dels detta formella skäl, att staten bör gå först i dörren och icke oartigt undanträngas av Stockholms stad, dels av det praktiska skälet, att det är billigare med undervärderad kvinnokraft, som kommittén föranledes att icke klart och tydligt ansluta sig till de i våra grannländer tillämpade principerna.

I trots av denna formella och krassa argumentering framhåller emellertid kommittén i motiven uttryckligen, att hittills och icke heller för framtiden enligt kommitterades förslag någon "principiell" olikhet mellan manliga och kvinnliga tjänstemän förefinnes. Där finns visserligen så väl nu enligt den gamla ordningen som enligt förslaget vissa befattningar, som äro uteslutande avsedda att besättas av kvinnor och som i regel äro lägre avlönade än motsvarande manliga befattningar. Denna omständighet anser emellertid kommittén icke utgöra bevis på att någon "principiell" skillnad finns mellan mäns och kvinnors ställning utan anser den i stället vara ett privilegium för kvinnorna.

Man kan medgiva att enligt förslaget denna principiella likhet mellan könen i befordrings- och avlöningshänseende

visserligen finnes, i det att de i det föreslagna tjänstgöringsreglementet uppställda kompetensvillkor för platser i stadens tjänst gälla lika för såväl män som kvinnor. Detta gäller emellertid endast de allmänna kompetensvillkoren. Beträffande de särskilda kompetensvillkoren är föreskrivet, att det tillkommer vederbörande tillsättande myndighet att i varje särskilt fall föreskriva villkor för en plats besättande. Dessa villkor skola för att bli gällande fastställas av tjänstestämmanden. Härigenom har den formella eller principiella likställigheten i synnerligen hög grad beskurets och det har lagts i vederbörande tillsättande myndighets och tjänstestämmandens hand att avgöra, huruvida kvinnor kunna få tillträde till en plats eller icke.

Belägg för att kommitterade med ganska stor säkerhet icke avsett att någon reell likställighet mellan män och kvinnor böra finnas gives i pensionsbestämmelserna. Rätt till pension inträder enligt mom. 46 för manlig befattningshavare vid uppnådda 65 levnads- och 35 tjänsteår samt för kvinnlig befattningshavare vid uppnådda 60 levnads- och 30 tjänsteår. Denna bestämmelse gäller oberoende av vilka befattningar som av vederbörande befattningshavare innehafts. Skulle alltså en kvinna enligt den av kommittén medgivna "principiella" friheten i befodringsavseende inneha befattning såsom exempelvis syssloman vid något sjukhus, kamrerare eller dylikt, har hon rätt till samma lön som en manlig innehavare av befattningen i fråga men har rätt att avgå med pension — lika stor som den manlige befattningshavaren

— vid 60 år i stället för 65 år för den manlige. Detta praktiseras visserligen i ett av våra grannländer, men det torde åtminstone för centralrådet stå klart, att en sådan konsekvens varit de svenska förslagsställarna absolut främmande. I samma moment 46 ha vissa undantag från den allmänna pensionsregeln givits, så att exempelvis för en trädgårdsmästare vid kyrkogårdsnämnden eller vid stadens byggnadskontor rätt till pension inträder vid 62 levnads- och 28 tjänsteår. Denna undantagsbestämmelse innebär, att en manlig innehavare av denna befattning åtnjuter privilegium att avgå med pension redan vid 62 års ålder och efter allenast 28 tjänsteår i stället för den allmänna pensionsregeln 65 levnads- och 35 tjänsteår. För en kvinnlig innehavare av denna befattning — om nu kommitterade menade allvar med möjligheten för kvinnors befodrings — innebär denna regel att en kvinnlig trädgårdsmästares rätt till pension inträder först två år efter den ordinarie pensionsåldern och att hon åtnjuter allenast 2 års nedsättning i tjänstgöringsåren mot 7 år för den manlige befattningshavaren.

Kommitterade ha icke blott velat påstå en principiell likhet i befodrings- och avlöningshänseende mellan män och kvinnor utan ha till och med, som ovan påpekats, velat göra gällande att kvinnorna intaga en privilegierad ställning därigenom att vissa platser, visserligen med lägre löner än motsvarande manliga, reserverats uteslutande för kvinnor. Det torde nog vara klart, att inrättandet av speciellt kvinnliga befattningar i tidernas början, då kvinnor först över huvud taget erhöill tillträde till dylika befattning-

gar, var av behovet påkallat, om man också icke kan anse att det var något privilegium. De kvinnor, som erhöles tillträde till dylika befattningar, voro undantag från den dåvarande allmänna regeln att endast män kunde erhålla sådana platser, och de erhöles också en undantagsställning, som visserligen icke bör kallas privilegierad. Att sitta på undantag är dock icke alltid ett privilegium. Det "privilegium", som de speciellt kvinnliga befattningarna skulle innebära, har under tidernas lopp med de senare årens utveckling blivit föråldrat och torde numera verka mera skadligt än gagneligt för icke endast kvinnorna själva utan även för den sunda utvecklingen i statens arbetsmekanism.

Trots kommitterades oklara ställning till spörsmålet om kvinnors lika ställning med männen i avlönings- och befodringsavseende beträffande de kommunala befattningarna, kan man likväl säga att förslaget innebär under vissa förutsättningar utvecklingsmöjligheter till ett lösande av spörsmålet för Stockholms stads vidkommande i enlighet med i Danmark och Norge gällande principer. Den förutsättning, under vilken en dylik utveckling skulle kunna äga rum, är att tjänstenämnden får en sådan sammansättning att full garanti erhålles för att rättvisa i detta avseende vederfares kvinnorna. Det är, som ovan nämns, tjänstenämnden, som i sista hand har att fastställa de speciella kompetensvillkoren beträffande de olika befattningarna, där ibland huruvida befattningshavare skall vara man eller kvinna eller om befattningen kan sökas av såväl män som kvinnor. Det gäller alltså för kvinnorna vid

behandling av detta förslag att se till att bevaka sina intressen härutinnan, vilket skulle kunna ske dels genom att ställa den fordringen, att ett visst antal av nämndens ledamöter skulle vara kvinnor, dels därigenom, att då medlemmar av tjänstenämnden i stadsfullmäktige väljas, sådana personer utses vilka kunna anses lämpliga i detta avseende. Man får dock komma i håg att denna tjänstenämnd, som består av 7 personer, har att avgöra i frågor angående samtliga befattningar i Stockholms stad, av vilka ett synnerligen stort antal för närvarande äro besatta av kvinnor. Som bibehållandet av de speciellt kvinnliga befattningarna med deras undervärdering av det kvinnliga arbetet säkerligen kommer att vara som lik i lasten, då det gäller att föra lika löns- och lika befodringsprincipen i säker hamn, bör man givetvis även uppställa krav på dessa befattningars slopande såsom speciellt kvinnliga. I samband med yrkande på lika pensionsbestämmelser för män och kvinnor, måste man dock med hänsyn till nämnda befattningar yrka att i särskilda övergångsbestämmelser avgöres angående lägre pensionsålder beträffande i stadens tjänst redan varande kvinnor, vilka på grund av förut undervärderat arbete i stadens tjänst böra komma i åtnjutande av pension vid lägre ålder än den i regel föreskrivna.

I en till nämndens betänkande avgiven reservation har fröken G. af Klintberg yrkat tillämpning av lika löns- och lika befodringsprincipen för män och kvinnor, varjämte åtskilliga yrkanden i såväl denna reservation som annorledes framstälts på en placering av åtskilliga

befattningshavare i andra lönegrupper än den nämnden föreslagit. Speciellt gäller detta åtskilliga befattningar, vilka antingen äro speciellt kvinnliga eller också av sådan beskaffenhet, att de med största sannolikhet komma att besättas av kvinnor och vilka av kommitterade blivit placerade i lägre lönegrupp än om

sannolikheten varit, att män skulle ha erhållit dem.

Betänkandet kommer sannolikt att förredragas i Stockholms stadskollegium under de närmaste veckorna och kommer troligen upp till behandling i stadsfullmäktige å novembersammanträdet.

EVA ANDÉN.

Till Jenny Lind-minnet.

Bland de snart räknade svenska namn med världshistorisk klang ha trenne burits av kvinnor:

Birgitta, Fredrika Bremer, Jenny Lind.

Denna treklang, som på skilda tider och inom skilda sfärer tonar långt utom vårt lands gränser, har än i dag knappt förlorat något av sin styrka, den har ej kunnat överdövas av larmet från de anstormande skarorna av nya kulturbärare, ej heller av nya släktens högljudda poc-kande på nytt, alltjämt nytt i fråga om ideella och intellektuella sensationer.

När vi känna oss frestade att misströsta om mänskligheten, kunna vi med glad stolthet visa på dessa tre, var och en inom sin art förkroppsligande det kvinnligt-mänskliga idealet, så nära som den för allt dödligt utstakade begränsningen kunnat nå.

Ehuru sina här nämnda landsmanin-nor andligen underlägsen, har Jenny Lind genom sin begåvnings egenart gjort det mest vittgående intrycket på

sin samtid. Såsom utövande konstnär har hon ägt förmånen att kunna tala till sina medmänniskors yttre sinnen, att på så sätt direkt och oförmedlat finna anknytningspunkter hos det obestämbara kollektiva begreppet: massans själ. Men Jenny Lind var något förmer än en världsberömd sångerska. Hennes genialt inspirerade konst, driven till den högsta fullkomning, ställer henne, trots det att intet verk av henne gått till eftervärlden, i jämbredd med de skapande snillena. Hennes plats är således given i våra stora kvinnors panteon.

Så har även självfallet den i dagarna inträffade 100-årsdagen av hennes födelse blivit en anledning att låta hennes bild inleda den serie av märkliga Svenska kvinnor, som på föranstaltande av J. A. Lindblads förlag, Uppsala, kommer att införlivas med vår personhistoriska litteratur. Kända gestalter, säger oss förteckningen på några av de kvinnor, som tänkas skola ingå i porträttgalleriet, men av ett evigt levande intresse, helst

som de författarenamn, som satts i samband med livsbilderna, äro en borgen för att dessa skola erhålla en ny, självständig och oväldig belysning.

*

Sigrid Elmblads "livsstudie" över Jenny Lind ger oss i koncentrerad form en helhetsbild av den stora sångerskans liv, personlighet och konstnärskap. Ja, även om man tänker sig att en läsare funnes, som här för första gången erfar denna historias huvuddrag, så skulle denne, såsom dessa framläggas för oss, finna sitt kunskapsbegär tillfredsställt, så levande, så karakteristiskt har det trolska, det tjusande, det komplicerade, det motsägande och outgrundliga i Jenny Linds väsensart tecknats.

Med rätta utgår fru Elmblad i sin studie från den förutsättningen, att det är mer på personen än på den av henne utövade konstarten eftervärldens intresse koncentreras. Den vokala konsten såsom studieobjekt måste ju för de i sångens teori icke sakkunniga bli något tämligen ofruktbart. Nej, det är personligheten, den Jenny Lind, som en gång tjuvat en värld, vilken alltjämt utövar samma dragningskraft på en sen eftersläkt, och det är om detta underbara livsöde man älskar höra berättas. Mindre dock om den del därav, som behandlar "den svenska näktergalens" triumftåg runt världen med dess fenomenala framgångar och frenetiska ovationer, enastående t. o. m. inom de största musikheroers erfarenhet; vi ha ju genom föregående Lind-biografier och deras anhopning av hyperboliska beskrivningar på sångerskans triumfer i det avseendet blivit nå-

got blaserade. Nu önska vi få se den verkliga människan, och det är denna önskan livsstudiens författarinna går att uppfylla. Dock ger hon oss bilden, icke som en fristående företeelse, utan, vilket ger den så mycket större livsvärde, inpassad i miljö- och tidsramen.

Om man undantar barndomen och de första ungdomsåren, framlevda under torftiga och oharmoniska förhållanden, efterlämnande outplånliga spår i Jennys känsliga sinne, var hennes livsväg bestrålad av lyckans sol. Tidigt tog hon sitt öde i egna händer, ej mer än 18-årig bröt hon sig ut ur föräldahemmets kylande atmosfär och sökte sig en fristad i en omgivning, vilken i bildning, kultur och personligheternas höga moraliska värde harmonierade med det i kulissernas skola fostrade teaterbarnets medfödda dragning mot det etiskt och estetiskt överlägsna. Hon synes ägt inom sig ett renhets- och skönhetskrav, som reagerade mot allt som verkade neddragande och besudlande på detta ideal. Och livet igenom blev hon detsamma trogen; med ett fläckfritt rykte, såsom världen gemenligen fattar begreppet, har Jenny Lind gått ner i sin grav.

Härom skriver hennes biograf:

"Det fanns hos henne en avgjord höjdsträvan mot ideella mål, som även styrde hennes känsloliv och hindrade henne från att bli blindas lidelsers rov. Hennes livliga, för intryck mottagliga sinne, lät henne gripas av stämningar; vinddriven av dem blev hon aldrig."

Här göres antydning om att det fanns skiftningar hos detta gudabenådade väsen, som icke uteslutande gingo ljust i ljust. Det är icke en förskönande spegel

utan en sanningens, vari skildrarinnan vill se de kända dragen återgivas, menande att "människostudiet är en långt mera givande art än det fåfänga sökan- det efter änglar i människohamn."

Bemötande de blinda Lind-entusiaster- nas eventuella beskyllningar för "ett obe- rättigat vanhelgande", hävdar förf., att man snarare "begår en vandalism, om man i strävan efter skönmåleri söker eli- minera bort de skuggor, som ge dagrarna en så mycket större relief". Och även den mest samvetsgranna biografi bör, utan att behöva lägga kapson på sin per- sonliga sympati, kunna konsekvent fast- hålla vid sin roll av opartisk domare. Jenny Linds fel voro mindre karaktärens än lynnets. Det finns visserligen handling- ar i hennes liv, som man icke kan gilla — även om man räknar med för utom- stående förborgade bevekelsegrunder —, särskilt i förhållande till personer, som hon med tacksamhetens och vänskapens band stått nära. Men även här var det väl mindre utslag av en beräknad hän- synslöshet än "hennes lätttrörda tempe- rament och för alla intryck överkänsligt mottagliga natur, som kom henne att stö- ta människor ifrån sig".

Hur ofta tala ej vännerna sinsemellan med bekymmer om det "eruptiva", "vul- kaniska" i Jennys lynne, om hennes "stormiga själ" och "svårighet att tygla sig själv"! Men på samma gång veta de väl, att bladet blott behöver vända sig, solen bryta fram ur molnen för att alle- samman, samt och synnerliga, skola låta sig bländas och falla till föga för tjuser- skans oemotståndligt bedårande charm.

"Jenny Lind var idealist till sina in- tentioner", heter det i en av fru Elmlads

träffande karaktärsanalyser. "Hennes strävan både som konstnärinna och män- niska gick i riktning uppåt, men hennes vulkaniska häftighet och obändiga, nyck- fulla lynne drogo ofta ett streck i räk- ningen, även då hennes avsikter voro som bäst. Ett enda ord kunde sätta hennes lätttrörda temperament i svallning, de grå ögonen skiftade färg och blevo gnistran- de gröna, och de känsliga dragen kunde få något av en skrämmande medusa över sig."

En illustration till omskiftningarna i humörer och stämningar lämna några dagboksblad, härrörande från mamsell Louise Johanson, en av dessa mellanting av sällskapsdam och kammarjungfru, som Jenny Lind brukade medföra på sina turnéer. Ortografién och satsbyggnaden i detta dokument, som hittills und- gått Lind-forskarnes uppmärksamhet, vittnar visserligen ej om någon högre standard hos den lärdomsanstalt dag- boksförfattarinnan genomgått, d. v. s. den skola som hölls av Jennys mor, fru Fellborg, s. m. fru Lind, men genom den inblick detta opus skänker i den värld som också tillhör konstnärskallet, nämligen världen "bakom kulisserna", äger det både roande och betecknande po- änger.

Storm- och solskensdagarna växla tätt på det firmament, där den stjärna av första ordningen som heter Jenny Lind strålar i oupphunnen glans. Än vankas det vackra presenter och goda ord. Jenny är glad, munter och vänlig. Men bäst man intet anar, blir det väder- skifte: "Dystra ha vi varit hela dagen." "Jenny var tråkig till humöret emot dem som kom och ville göra henne sin upp-

vaktning." — Åter högt barometerstånd. För den 1 april 1847, scenen Wien, står det i dagboken: "Jenny var vid ett briljant humör", och ännu två dagar därefter håller den glada stämningen stand: "Jenny var denna dag mot mig så vänlig."

Scenförändring; man befinner sig nu i London. Världsstadens dimmor tyckas ej utövat något lugnande inflytande på nerverna: "Jenny tråkig till lynnes, gick ur vägen för människorna." "Regnigt väder. Jenny hade ett underligt utbrott av glädje eller oro." — "I klädloegen fick jag ord som kan gå genom märg och ben så jag hade nog för flera dagar och blev sjuk vid hemkomsten." — En annan dag, orsaken en lindrig försummelse: "En storm, så jag trodde att hon hade kommit från sina sinnen."

Men dessemellan hur oändligt älskvärd och glader kan inte den styggan vara, hur innerligen söt, då hon ber Louise inte vara ond på sig, hur vänskapsfull, då hon efter slutad föreställning faller sin duenna om halsen, kysser henne och lycklig över sina framgångar i översvallande glädje dansar om med henne i minst 10 minuter!

Och vilka lyckliga dagar, då man tar mat med sig i en korg och på äkta stockholmskt småborgarmanér är ute i det gröna, bara Jenny, Louise och en tredje person. Då äro alla humörer som bortblåsta, man kan tala fritt med Jenny om allt utan rädsla, och den stackars sällskapsmamsellen känner sig så glad att hon har lust tralla på en visa — men vis av erfarenheten — efter texten: "Tro ej glädjen, den snart försvinner".

Utän att imponeras av den nimbus

som i allmänhetens ögon omstrålar hennes härskarinnas person, tar följeslagarinnan dagen som den kommer. Att höra Mendelssohn spela, Lablache sjunga, se Jenny Lind i sina glansroller, hälsad av ett omätligt jubel, såsom vid avskedsföreställningen i Berlin, då Jenny blev inropad 19 gånger och till sist måste hålla ett litet tal till publiken, "verkligan rörande och intagande", erkänner den stränga kritikern, att, då de infinna sig som åskådare i en teatersalong mottagas av hurrande och att hela församlingen reser sig som en man, allt detta är dagligt bröd för den i fråga om den tidens största teaterevenemanger blaserade stockholmsmamsellen. Endast det "så kallandes gallaspektakel", då drottning Victoria visat sig i sin purpurhängda loge, "i juvelkrona och dito smycken", m. m. m. m., avlockar den granntyckta ett lamt erkännande; hon tillstår att hon aldrig sett en sådan elegans i en teatersalong. Men en utflykt med mat i det gröna, under munter och fridsam stämning, då Jenny är glad hela dagen, se där nöjen som uppväga alla teatergrannlåter och de utsöktaste sceniska prestationer.

*

Bakom den tydliga fullt ofrivilliga humorn i dessa utgjutelser, döljes dock det offentliga livets hela tragik. Hur kan man undra på att den som vigt sig åt ett sådant liv lätt kommer ur jämvikten! När man därtill, som fallet var med Jenny Lind, som scenisk konstnär hängav sig så helt åt de roller hon utförde, att hon efter varje föreställning var hart nära förintelse av nervspän-

ningen; försöker man tänka sig in i konstnärskallet, såsom det fattats av vår stora landsmaninna, som en henne ovanifrån given helig mission, förstår man att till sist den alltför hårt spända bågen måste brista. D. v. s. för att icke andligen och lekamligen gå under, fanns intet annat alternativ än att lämna scenen. Många andra faktorer medverkade väl till ett beslut, som på samtiden gjorde ett så oerhört uppseende och så olika kommenterats: religiösa bevekelsegrunder, längtan efter ett hem och stilla familjelycka, kanske medvetande om att det område inom vilket hon som dramatisk framställarinna rörde sig ägde sin givna begränsning, men huvudgrunden till att hon lämnade teaterbanan för att ägna sig åt konsertsångerskans kall, var nog den ovan angivna. Med mycken finhet och psykologiskt skarpsinne gör sig även förf. till tolk för denna uppfattning.

Hela den senare hälften av Jenny Linds liv har gemenligen varit för hennes landsmän som en slutna bok. Heanes bana, som liknat en enda lysande festföreställning, fick sin avslutning med den storartade knalleffekten, den av humbugens konung, Barnum, arrangerade Amerikaturnén. Fru Lind-Goldschmidts levnadsöden ha vi icke kunnat följa annat än på långt avstånd, de ha också kanske intresserat oss mindre, även om vår Jenny Lind, såsom hon levat i minne och tradition, alltid för-

blivit kär för svenska hjärtan. Icke desto mindre måste man vara den sista biografen tacksam för de glimtar hon skänker oss av den åldrade sångerskans engelska hemliv och av henne själv såsom medelpunkten i denna hemmiljö, där hon, som hon upprepade gånger intygat, funnit den jordiska lyckan.

Så djupt rotad hon än blivit i sitt nya fosterland, glömde hon icke det gamla. Med fulla händer har hon ju delat med sig åt sina landsmän av det guld hon vunnit med sin sång. Så har hon i mångdubbel måtto återbetalat den skuld, i vilken hon ansåg sig stå till det land, som med livets gåva givit henne gåvan av stämmans välljud och snillegnistan i hennes själ.

*

Birgitta, Fredrika, Jenny, med alla olikheter, hur många beröringspunkter finner man ej mellan de gudabenådade bärarinnorna av dessa trenne namn!

Samma heliga eld, som hos Birgitta, medeltidskvinnan, brann i religiös extas, flammade i Fredrikas tändande ord, även de ofta av profetisk innebörd, och steg som en offerlåga mot höjden i Jennys inspirerade sång.

Genom att resa ärestoder till förevisande av dessa sina döttrars minne, visar ett folk att det förstått hålla i ära det bästa och högsta hos sig själv.

LOTTEN DAHLGREN.

Kvinnorna och kyrkan.

På olika håll pågår för närvarande en målmedveten aktion för att få statskyrkan att upppta kvinnorna som erkända förvaltare av prästämbetet. Som bekant ha lagstiftningsreformer i skilda länder, däribland i vårt eget, som i övrigt givit kvinnorna en ny och utsträckt rätt till statens ämbeten, undantagit prästens. I England står saken på detta sätt.

Med den energi som känneteckna engelskorna när de vilja något gå de nu till strid på denna punkt mot en föråldrad uppfattning och lagstiftning. Våren och sommaren ha också att visa flera koncessioner i frågan, visserligen ej av staten men av enskilda ecklesiastiska myndigheter, som det kan vara av intresse att annotera.

En söndag i mars månad predikade miss Picton Turberville, O. B. E., i Magdalen Church i Dublin på inbjudan av församlingens kyrkoherde och med ärkebiskopens av Dublin direkta tillstånd och välsignelse. — Vi vänta ännu på vår ärkebiskops i ett dylikt fall! — Samma dag, som Dublin såg en kvinna beträda en kyrkas predikostol under tillstånd av dess högsta myndighet, höll miss Maude Royden sin avskedspredikan i City Temple, för omkring 3,000 personer; massor av människor därutöver hade inte lyckats vinna inträde. Miss Royden i City Temple's predikostol var icke något nytt — som man kan förstå då det var hennes avskedspredikan. Redan för tre år sedan kallade City Temple miss Royden att regelbundet predika där vid en

gudstjänst varje söndag. Denna inbjudning av en kyrka, som blivit kallad "the Cathedral of Nonconformity", var emellertid icke dess mindre ett direkt erkännande av miss Royden som en engelska kyrkans predikoutöware. Under dessa tre år ha hennes predikningar också dragit de största åhörarskaror, som någonsin samlats i City Temple.

Vad denna avskedspredikan innebar av nytt i fråga om kyrkans uppskattning av kvinnor som präster var detta att den hölls emedan miss Royden kallats till ett nytt verksamhetsfält, som står under protektion av några av den engelska kyrkans dignitärer. Rev. dr Percy Dearmer, professor "of Ecclesiastical Art" vid King's College, förut kyrkoherde i St. Mary, Primrose Hill, London, har startat i nytt företag, som han kallar "Fellowship Services". Biskopen av Kensington och andra högtstående prästmän såväl inom den anglikanska kyrkan som bland nonkonformisterna vänta sig mycket av dessa "Fellowship Services", som skola hållas i Kensington Town Hall och genom vilka man tänker sig kunna nå kretsar som aldrig söka sig till kyrkorna. Det är betydelsefullt att man härvid känt sig behöva miss Roydens hjälp. I samband med notifikationen om dessa gudstjänster har också ett uttalande gjorts om kvinnors predikoämbete, där det säges att det vore icke endast opolitiskt utan "wrong in the sight of God" att i en tid, då den så väl behöves, förkasta den hjälp kvinnorna kunna giva.

FARE GLASBRUKS KONSERVGLAS

Deprövat, hållbart fabrikat.

Inkoknings- och Torkapparater
Passermaskiner (större och mindre).

Skalmaskiner. Bärrensningss-
apparater, Torkkollar och Bär-
kvarnar m. m.

Specialpriskurant på begäran. - Ständigt välsorterat lager.

A.-B. Brising & Fagerström

R. T. 413, 1354

24 Regeringsgatan 24
S T O C K H O L M

A. T. 5277, 8840

BLOMSTERLÖKAR

av högsta kvalitet för rumsdrivning
och värfior i frädgården. Böra
planteras nu. Katalog på
begäran.

A.-B. NORDISKA FRÖHANDELN,

Mästersamuelsg. 45, Stockholm.
R. t. 317 25 St.-tel. 142 20.

D:r Elin Beckmans Hefluftsinstitut.

Hefluft, Diatermi, Massage och
Sjukgymnastik.

Behandling av *reumatism, gikt, nervsmärtor,*
fröstsador, vissa ledutgjutningar och ledstel-
heter samt börjande *ålderdomsbrand.*

Barnhusgatan 12. Vard. $\frac{1}{2}$ 3-4.
Rikst. 105 52. A. T. Br. 45 52

H E M T R E V N A D

Praktisk tidning för hemmet utgiven av Fredrika-Bremer-Förbundet.
Redaktör: *Fanny Ekenstierna.*

Utkommer under 1920 med 24 åttasidiga n:r. Prenumerationspris: helt år kr. 2:50,
halvår kr. 1:40, kvartal kr. 0:80. Prenumeration sker å posten.

Innehåller berättelser, poëm, levnadsteckningar, religiösa, etiska och sociala upp-
satser, artiklar i diverse ämnen samt en rikhaltig praktisk avdelning.

Inbundna årgångar för 1917 kr. 2:- och för 1918 kr. 2:50 per exemplar.

INNEHÅLL ✓

I. C. W:s Kristianiakongress. *Av Axianne Thorstenson.*

Kronprinsessans minnesfond. *Av Ann Margret Holmgren.*

Augusta Wästfelt. *Av Aivva Uppström.*

Stockholms stads avlönings- och befordringsprinciper.

Av Eva Andén.

Till Jenny Lind-minnet. *Av Lotten Dahlgren.*

Kyrkan och kvinnorna.

EN EKONOMISK HUSMODER
BORTSLÖSAR ICKE I ONÖDAN

EN KRONA HIT...

EN KRONA DIT...

SVEA VÄXT

BLIVER - EN GÅNG PRÖVAT - SEDERMERA
HENNES FAVORITSMÖR.

Liksom även **SVEA GRÄDD**
för bordet, stekning och bakning.

Samma oöverträffade kvalité som före krlstiden.